

duide-
cheiden
uit, die
alde ge-
zoo zal
Woord,
gen met
volgend
edeelte,
op den
orden te
ze tot
lige en

wij die
erbren-
ger op
gezoon-
k door

an was
boeken,
pikante
epische
bedoe-
ar den
en een
aan te
aan dat
de pe-
bur-
voelde
en een
ef ook
gerlijk,
as, be-
iets
en kon
en, dat
avon-
en en

haar
d met
ewone
en niet
wilde
gaarne
rlinge
rid-
haar
je te

idder-
bood
t was
Om
aken,
pel,
ie, en
it de
ar al
voor
groot
oring,
m al-
op te
avon-
een-
t niet
mo-
r, en
dden,
voor-

uit
rvor-
euwe
cer
, was
rmd
ij der

an al
haar
tuur-
ides-
meer
ge-
van
allie
o de
, en
den
ook
ook
) in
voor

ere
der-
hel-
man
heid
uwe
zeer
alve
was
fulke
het
het
der
deel
een
een
len
ze
sde
pi-
ter-
den
niet

alsof er niet ook kleine en min beduidende verhalen onder heen speelden, maar die tel- den niet mee, en het was uitsluitend die enkele wonderlijk boeiende roman, die het publiek toesprak, en onder hen voort- leefde.

De strekking van zulke algemeen bekende Romans nu was bijna altoos, om tegenover het min of meer platte en gelijkvloersche van het alledaagsche burgerleven, het vrije, aan niets zich storende, wild-ideale leven van avontuurlijke personen te stellen. Het was een worsteling van het gelijkvloersche met het ideale, maar met een ideale opvatting, die meer grotesk dan verheven, meer wild dan heilig, meer erotisch dan rein, meer avontuurlijk dan heroisch was.

Zoo bleef de tegenstelling heerschen tus- schen zijn eigen leven en het leven van zijn romanheld. Men dacht er niet aan, zijn eigen leven in een roman te bestu- deeren; zijn eigen leven kende men uit per- soonlijke ervaring. Het was niet de wereld van zijn omgeving, die men genieten wilde, maar een vreemde wereld, die buiten zijn gezichtskring lag. Het eigen leven was te be- perk, te opgesloten, te beklemd, en daarom wilde men dat de Roman ons in een andere wereld verplaatste. Reizen deed men toen nog weinig, en alleen de zeeboot wist avon- turen uit vreemde landen te verhalen. Maar ook zonder te reizen voelde men, dat er toch een ander, vrijer leven denkbaar was, dan het zijne, en nu moest de Roman den dienst be- wijzen, om ons in die andere, vreemde, avon- tuurlijke wereld over te zetten. Daarin lag haar bekoring, daarin haar aantrekkelijkheid, daardoor boeide ze, en daarom werd ze gelezen.

De schrijvers vierden daarom almeer den teugel aan hun fantasie. Ze verwijderden zich zoo ver mogelijk van het werkelijke leven, en waren er slechts op uit om een heel ander leven in beeld te brengen. Een leven waarin het heel anders toeling, waarin de menschen anders waren, waarin andere krachten zich openbaarden, en waarin gansch andere wet- ten en gewoonten het leven regelden.

Men had het besef, dat de kleine kring van zijn eigen leven niet al het mensche- lijk leven kon zijn.

Er moest nog meer, er moest nog heel iets anders zijn, en dat andere moest in pikantheid gunstig tegenover de eentonig- heid van het alledaagsche leven afsteken. Want wel kwam in de 17de eeuw reeds de historische roman op, gelijk Madelaine Scudéry die in Frankrijk en Kliphausen die in Duitsland in zwang zocht te brengen; maar voor de historische roman was de tijd nog niet rijp, en de avontuur- lijke liefdesroman bleef nog onverkort haar heerschappij behouden.

En al valt nu niet te ontkennen, dat de liefde in deze roman niet zelden tot zeer gewaagde voorstellingen voerde, toch ge- leek ze nog in niets op de schandelijke romanliteratuur, die in onze dagen het ideaal der liefde tusschen man en vrouw onthield. Ze verliep soms in het eroti- sche, maar zonder ooit pornographisch te worden. Wilde fantasie en belustheid op het avontuurlijke sprak er in, nog niet toeleg op slechtheid.

Zoo bleef, al was het op verren afstand, in deze roman de grondtrek van het Epi- sche altoos nog herkenbaar. Strekte het Epos, om een inzinkend geslacht terug te doen leven in een leven van hooger aan- leg, van nobeler zin en van idealer opvat- ting, ook in deze roman sprak nog altoos de onvoldaanheid met het alledaagsche der werkelijkheid, het zat-zijn van het eentonige der gelijkvloersheid, en de niet om zich te verplaatsen in rijker ge- stoffeerd, minder bepepen en minder be- krompen leven.

Ook de Christen kent die tegenstelling tusschen zijn leven hier op aarde, en het heimwee naar het Paradijs, dat zijn bevredig- ving vindt in de hope der heerlijkheid die komt. Niet het vaderland hier, maar het vaderland daarboven.

Hoe meer nu de bezieling van die hoer- ger verwachting te loer ging, des te meer gevoelde men behoefte aan een surrogaat, om zoo toch ook op zijn manier, een vrijere, een meer boeiende wereld tegen de wereld van zijn eigen leven over te stellen. En het was aan deze behoefte dat de ro- man uit die dagen bevrediging schonk, door voor het wonder het avontuur, voor het heilige de poësie der liefde, en voor het bovenaardsche de wereld der fantasie in de plaats te stellen.

Zoo had ze tegelijk een heilige en een onheilige strekking.

Een heilige strekking, in zooverre zij de onvoldaanheid met het platte, materialis- tische leven gaande hield, wat thans juist zoo veelzins ontbreekt. Maar evenzo een onheilige strekking, voorzooever zij aan de behoefte bevrediging zocht te schen- ken, niet door de realiteit van het he- melische, maar door de wilde vlucht der fantasie.

Een andere wending nam de roman eerst, toen voor de fantasie de profetie in de plaats zocht te treden.

Dit kwam op in de politieke roman.

Ook hier ontevredenheid, onvoldaanheid met de staatkundige wereld, waarin men zich bevond, en een zich uitstrekken naar een andere staatkundige wereld, gelijk men zich die waande. Staatkundige denkers spon- nen hun kritiek op het bestaande uit, tot een voorstelling hoe het huns inziens worden moest, worden kon, en worden zou, en aan dit streven danken we de bekende *Utopia* van Thomas Moore (1516), de *Argentis* van Barclay (1621) en later de *Télémaque* van Fénelon (1717).

Deze soort romans verschillen van de avontuurlijke romans daarin, dat ze de strekking hebben, om het leven zelf waar- over men ontevreden is, om te zetten in een levensvorm, die h.j. veel hooger staat. En dat deed de avontuurlijke roman niet. Ze wande wel een ander leven tegenover het

werkelijke leven, maar zonder in de verste verte te bedoelen, dat het gewone leven zoo worden moest. Ze deed u een uitstap maken naar het land van Kokanaj, maar om u straks weer aan uw woning te doen afstappen, om uw gelijkvloersche leven voort te zetten. De *Utopia* daarentegen en ver- wante romans wilden meer. Ze bedoelden niet maar tegenstelling, maar kritiek, en hadden de strekking, om de geesten voor andere denkbeelden te winnen, en alzoo in te werken op de bestaande orde van zaken.

In zooverre liggen ze reeds op de lijn van de tendens-romans. Toch bedoelden ze die tendens nog niet in den rechtstreeks- schen zin waarin die thans gewild is. En ze dragen daarom meer een kritisch en pro- fectisch karakter.

Ook hierin verschillen ze van de tegen- woordige tendens-romans, dat ze minder op vaste toestanden gemunt waren, en meer uit de fantasie spinnen. De tegen- woordige tendens-roman vat een bepaalden toestand in het oog, dien ze verwezenlijken wil, en ontleent daarvoor de gegevens aan een bepaald stelsel. *Utopia* daarentegen stippelt wel zeer vage lijnen uit, maar kleedt toch het verhaal aan met wat aan geen vaste voorstelling ontleend is, doch veelvuldig om zich grijpt, om te winnen voor een voorstelling van het ongelooft. Ze werkt nog meer op de verbeelding dan op het denken van 's menschen geest.

De eerste poging om zich aan het wilde spel der fantasie te onttrekken, school dan ook niet in de *Utopia*, maar in de Roman, die hare stof koos uit het wer- kelijke leven, doch uit een deel van het leven dat aan de meesten onbekend is; met name in de *Herderroman* en de *Rover- roman*.

Doch over dit keerpunt in de Roman- literatuur handelde ons volgend artikel.

Waarom het ons gaat.

In de *Basuin* tracht Prof. Wielenga dui- delijk te maken, waarom het z. i. in de quaestie der opleiding gaat.

Hij zegt er van 1°, dat het gaat niet om personen:

In het huidige geschil gaat het toch niet om de vraag of de Theol. vorming der a.s. leeraars zal staan bij Dr. Kuiper of wel bij Dr. Bavinck. Dit moge niet zonder betekenis zijn. De hoofd- kwestie is het volstrekt niet.

Ook deze beide uitnemende mannen gaan straks ieder op zijn tijd naar Gods bestel heen. De kerken gaan door tot in de verre nage- slachten.

2°, dat het niet gaat om Faculteit of School te houden, gelijk die zijn:

Ook gaat het niet tusschen de Theol. School en de Vrije Universiteit of haar Theol. Faculteit in heider huidige vorm van bestaan. Niemand toch zal durven beweren dat de Vrije Universiteit, ook in hare verhouding tot de Geref. kerken, nu juist is, wat ze wezen moet. Zelfs haar huidige voorstanders zullen dat niet aandurven.

Ook zal niemand durven beweren, dat de Theol. School in haren tegenwoordigen vorm nu juist is, wat ze wezen moet, zoodat er aan verandering of wijziging zelfs niet mag worden gedacht. 't Zou ook al te dwaas zijn, dat te beweren.

3°, dat het niet gaat voor of tegen het Scolasticisme:

Evenmin gaat het om of tusschen de beide richtingen van onderwijs en opleiding in haren huidige vorm, al spelen ze uiteraard thans in het geschil een gewichtige rol.

De door ons gevreesde en bestredene „Mac- coviaansche richting" met haar dor Scolasti- cisme is dan ook slechts een bijkomende kwestie, zij het dan ook in den samenhang der toestan- den van geen klein gewicht. Al werd die kwestie op den dag van morgen bevredigend opgelost, waardoor we in dezen in onze vrees verza- den en verblijvend beschaamd en gerustgesteld werden, dan bleef toch de hoofdwet, waarom het eigentlijk en principieel gaat, evenzeer aan- hangig.

maar ten 4de, dat het staat tusschen de Kerken of een particuliere Vereniging.

Het staat en gaat tusschen de kerken *zelve* en de *Vereniging* voor H. O. op Geref. grond- slag. Elk voor zich vraagt het *bestaande* *zegen- schap* over de Theol. Professoren, die met de opleiding zijn belast.

De Vereniging meent voor hare School en Professoren dat *zeggenschap* te moeten handhaven. De kerken eischen hetzelfde voor zich op met niet minder kracht en klem.

We hebben het van belang geacht dit op te nemen, en voegen er aanstonds als onze overtuiging aan toe, dat op die wijze het probleem niet staat en niet mag gesteld worden.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAAGERS: VAN N.N. te Barendrecht f. 3.50; van J. S. te Rotterdam f. 5; Diaconie; van Ds. Hockstra te Arnhem f. 1.20, uit 't busje van de Wed. J.

In hartelijken dank ontvangen.

D. HULLEMAN,

Kootwijk. Penningmeester.

Uit de Pers.

Hoogst belangrijk is een opstel in *Hollands Kerkblad* over de Christelijke Philanthropie in verband met de ordinantien Gods.

En al is het citaat wat lang, toch moet men het in zijn geheel voor zich hebben:

In zijn *Bode* geeft de President-Directeur der *Heldringsscholen*, Ds. H. Pierson, bij den aanvang der zonde eeuw in verband met den arbeid te Zetten het volgende woord:

Ook voor onze gestichten is het einde dezer eeuw van groot gewicht. Waar de wetenschap, de nijverheid, de handel

met ingenomenheid terugzien op een eeuw geleden en de reusachtige vooruitgang op allerlei gebied en ieder in het oog valt, ja zich als 't ware aan ons ordngt met een stoutte houding, van hoogmoed niet vry, daar kunnen wij dankbaar zijn voor hetgeen ook op het gebied der reddende en getuigende liefde door Gods genade ons geschonken is.

Toon 1800 tot zijn vaderen was heengegaan, moest Hielding nog geboren worden en thans, hoe ver ligt zijn arbeid reeds achter ons.

Destijds bekommerde zich niemand om gevallen en verlorenen. Men was in die dagen zoo braaf in eigen oog, dat al wat niet degen wilde aan zijn eigen lot werd overgelaten. Het was alsof het Evangelie nooit een woord had gezegd over de zondaren aan Christus' voeten en terwijl het werk der Zending reeds met krachtige hand was aangevat, dacht men er niet aan zich te wenden tot het kranke, het afgedoolde, het diep gezonken.

De 19de eeuw — die op allerlei gebied, zoals Da Costa zong, het onmogelijke zocht, maar dan ook het mogelijke vond — werd door den Geest Gods gedreven, om ook op dit gebied zich te wenden tot het onmogelijke bij de menschen moge- lijk te achten bij God.

De stoot, van Zetten uitgegaan bracht een golf- slag in beweging die sedert wel zijn eb en vloed heeft gekend, maar die steeds de trage wateren der slapende belangstelling in beroering heeft gehouden en zal blijven houden.

Wat Nederland in eigen boezem heeft zien ont- staan, mag door velen, die altijd met het vreemde dwepen, worden miskend; het wordt meer en meer door duizenden erkend en het zou een aantasten van de eere Gods worden, als wij het voorbijgaan.

Het *reddende* ging vooraf, het *getuigen* kwam er vanzelf uit voort en het *bestrijden* van de zonde moest aan het werk de kroon opzetten.

En de *School* en de *Doorgangsscholen*, daarna de *strijd* tegen de goddeloos regementen die met de zonde heulen, en eindelijk de arbeid der Mid- dernachtending, die zich tot de mannen richtte, gelijk het werk der redding tot de vrouwen.

In ons land vonden al deze werkzaamheden een vruchtbaren bodem, omdat de zaden niet alleen van uitheemsch oorsprong, maar ook in onze eigene omgeving waren gekweekt. Al namen wij ook van Duitsland, Engeland, Denemarken en kele vormen over, de gedachten waren reeds bij ons geklemd en wachtten slechts op de hand, die ze als vruchtbare maad uitstrooide.

Daar tegenover staat, dat gewis ook de zonde zich veel dreister vertoonde dan ooit te voren. De schaafteloosheid nam schrikbarend toe. De meest loszinnige lezingen werden vooraf gepredikt en verdedigd als een nieuw Evangelie.

De crisis van de 19de aan de zonde eeuw is en heerlijk en gruwelijk: een toecoming van geeste- lijke arbeid en van diuvelsche boosheid; een ver- sterking in wapenen der gerechtigheid en in krach- ten der duisternis.

Die onrecht doet dat hij nog onrecht doe, en die re is, dat hij nog rein worde: ziedaar de leus waarmede wij de nieuwe eeuw begroeten.

Maar dit is voorwaar geen wonder. De eeuw, die de stoomkracht, de electriciteit en nog zoveel meer gaf tot vermindering der ellende, leverde eveneens haar lydielbommen tot vermeerdering daarvan.

Bovendien hebben wij naar het woord der profetie niet anders te wachten. Het is een oppervlakkig christendom, dat alleen van *leed* op aarde wil hooren en daarbij vergeet dat Christus gekomen is, niet om vrede te brengen, maar het zwaard.

Zoals God de Heere de zaken leidt, zoo gaat het alleen goed. Hij voert de scharen der geloovigen aan tegen de machten des satans en Hij voert ons steeds waardeer strijd, hoe meer het einde na- der. Als wij dus dien strijd zagen toenemen in de 19de eeuw, hebben wij goeden moed voor de twintigste. Wij droomden niet van een Koninkrijk Gods op aarde voltooid, want wij weten dat dit eerst in een nieuwen hemel en een nieuwe aarde kan ge- schieden, maar juist verwachten wij in het steeds krachtiger optreden van de strijdende machten de verhaasting der eindgebeurtenis.

De Rechter der gansche aarde geeft ons in de worsteling die ons tegenwoordig alle bezig houdt een treffend beeld te aanschouwen van zijn wijze van strijden. Hij drijft de machten tot de uiterste krachtsinspanning, die ten slotte krachts- verspillig zal blijken te zijn, omdat zij afstuit niet op talloze legerbenden, maar op Hem, die de zwakken sterkt en beschermt en tot zijn doel gebruikt.

Niet door kracht of door geweld, spreekt de Heere der heirscharen — die dus legioenen Engelen kon gebruiken, als Hij wilde — maar door Mijnen Geest zal het geschieden.

Tot zoover de Zettensche Bode.

Het besef van het strijdende leven waartoe het volk des Heeren geroepen is, spreekt ons uit dit woord van Ds. Pierson toe.

Ongetwijfeld, Hielding was een *Hollandsche* *figuur*. Hij vertegenwoordigt een element in ons Neder- landsch Christelijk leven, waarvoor ons hart moet kloppen. Dit element wordt door het christen- had gevoerd en we mogen wel toecien, dat de arbeid der barmhartigheid en der reddende liefde zich in de Gemeente des Heeren ontwikkelde naar den eisch der tijden, — indien zij immers het tekenen voor de menschen zal dragen, dat zij de Gemeente van Christus is.

De betroude Dr. Van den Bergh was ook hierin een getuige onder ons, wiens woord nog spreekt.

Ernstiger en krachtiger moet de bestrijding der ellende en der zonde in ons volksleven worden aangeprepen. Het fariseïsche leven in eigen geslachten kringet draagt het oordeel in zich.

Maar waar eenzijdig het leven, dat in Hielding bloeide, moet bewaard blijven, daar mag ander- zids, waar de warmte van dat leven wordt volge- houden, wel worden toegezien.

De strijd moet naar het Woord Gods gestreden worden.

De afwijking in de *Ethische richting*, die ander- maal den Christus aan de Heidenen overlevert, en toch bijzondere voeling met de kringen van Hielding blijft houden, de geopenbaarde waarheid Gods ver- loochende voor een gewaand „Christelijk leven," is ontzettend.

Middernachtending en *Sabbatisme* zijn in zeke ren kring goede kennissen.

De meining, om in den naam van Christelijken arbeid de Geringe der Christus te verzuken en in *Parabolische* of *Baptistische* ver- gaderingen met weinigen naar onderling goedvinden te leven of een *Vrije Evangelische Gemeente* te vormen, staat mee in verband met het optreden van den Christelijken leedzaamheid in ons vaderland.

En de willekeur van *Geestelijken*, van de *Werkzamen* en van de *Vluchtelingen*, buiten verband met de Vergadering der Gemeente van Christus, liggen mee op deze lijn, en dreigen met allerlei gevaren in de toekomst. Zoo zal in het eind door dezen arbeid, aan de Gemeente van Christus onttrokken, voor Christus verloren gaan, wat in Hielding die arbeid juist voor den Christus wou behouden.

Dan haalde ons de reddende arbeid het *Heil- tiger* in met zijn Engelse bedrijf en zijn collecten voor Engelse fondsen.

De *Murray's* werden door die reddende kringen getrokken; *Engelsche* *lectuur*, *geit* en *toon* be- vordert. En wat al de Engelse liefdelijkheid be- duidt, dat getuigt Zuid-Afrika in den bloedstroom der Hollandsche-Afrikaans, — en in de schending en verdeling van zoovele hunner vrouwen en dochters. Bij éénies mag Engelse christelijke liefde gevallen zoeken te redden — maar bij lampen en over een geheel land, ja immers overal, waar de Engelse vaan geplant is, laat men de weerloosheid ongelukkig maken.

Ook den heer *Hazenberg* kregen we uit die Kaapsche Engelse christelijke wereld cadeau, en de deur en de beurs van de heeren en vooral van de dames van christelijken arbeid stond in ons vaderland voor hem open, — zoodat hij nu hier Kruger kan trappen en zijn rol als verleiender onder ons Hollanders ten bate der Engelsen spelen kan.

De Pierson is en blijft een beraut en een kamp- vechter voor onze *Christelijke Scholen* en voor onze *vrijheid* op schoolgebed. Maar vele heeren Ethische predikanten, die Hielding roemen, moeten van een Christelijke School niets hebben, en ver-

ken haar tegen, bedreigen haar bestaan, hater haar vrijheid.

Vraag eens, wat velen die op den Christelijken arbeid beslag leggen, gevoelen voor den *politieke* worstelstrijd tegen de partij des ongelooft. Ja, ze mogen zich conservatief warm kunnen maken tegen socialistische maatregelen, — maar den weerstand tegen het *geestel* en voor de Staatkunde naar het Woord Gods missen zij.

Wat doet men onder hen voor de *Wetenschap*, om tegen den geest der tijden, die ook de uitver- korenheid zoekt te verliezen, wapenen te smeden en fortin te zetten, een legerschare te vormen, die het licht op het pad bewaart en die in de wapenrusting Gods weet te weerstaan? De prostitutie verslaat door den lagen verleider haar duizenden, maar door de hoogescholen en wat daar geleerd wordt, haar honderdduizenden! En toch zullen velen wel een inrichting voor gevallen steunen, maar geen Gereformeerde Universiteit.

Da Pierson is hier nog eenigzins een trait d' union. Eenzijdig is hij ons als mannen van Christelijke Scholen en van publieke actie, van sociale bedoe- ling ook, verwant; — anderzids heeft hij de krin- gen, die Hielding naam in eere honden, maar vreemd zijn aan de natio-ale actie voor de zuivere bejenselen.

Straks valt ook deze trait d' union weg. En zal dan de *Christelijke arbeid* de banier wor- den, waarmede op 'n Engelsch het nationaal en principieel optreden wordt weerstaan?

Zal dan ook het *principieel optreden* parool zijn, om van den practischen arbeid buiten eigen kring zich te onthouden?

Zullen de „practischen" geen wapenen smeden, geen scholen bouwen? En de „principieelen" zich tot hun eigen volke bepalen, en het volk zelfs bich- tun scholen weren?

Zal men eenzijdig zich tot de *ambulance* bepa- len en anderzids met een klein troepje *schieten* — op de ambulance?

Groen van Priester en Hielding stonden dicht bijeen. In *leefde*. Ook in *samenwerking*.

Sinds moeit er ontwikkeling komen, ook van hun uiteenlopend talent.

Toch dringen wij er op aan, dat deze twee *een* zinnen zijn: een streng houden van de *ordinantien* Gods voor alle leven. Een en leven in dien weg in de teederheid der *reddende ontferming*.

Dit is niet te sterk gesproken. Het blijft onze plicht, om de broeders die in de Chri- stelijke Philanthropie een vlakker veld koren voor hun loop, steeds op dat dreigend gevaar te wijzen, miits het, gelijk hier, in den geest der zoekende en aansluitende liefde geschiedt.

Terloops zij nog opgemerkt, dat de exegese van het woord: „Niet door kracht of geweld" gelijk de *Bode* die gaf, niet deugt.

De daar bedoelde „kracht" is niet de kracht Gods, maar de kracht des vijands.

Voor al in het citeren van Bijbelplaatsen, zij men tegen zinsvervalsching op zijn hoede.

In de *Utrechtsche Kerkbode* komt Ds. Fern- hout in verzet tegen de opvatting, in sommige kringen gegeven aan het besluit der Groninger Synode, om de Theol. School te handhaven en te bevestigen.

Hij zegt er o. m. dit van:

Met dien besten wil kunnen we in dit besluit niet vinden wat Prof. W. en de Classis Groningen er in lezen.

De Synode besloot de Theol. School als de inrichting der kerken voor de opleiding tot den dienst des Woords te handhaven en te bevestigen.

„Te handhaven en te bevestigen." We laten de broeders op deze woorden zooveel nadruk leggen als ze verkiezen. Er zit nooit méér in dat dit: dat de Synode van Groningen de Theol. School niet afschafte, maar handhaafde, en niet verder ver- zwakten liet, maar bevestigde.

Tegen dat besluit kwam dusver niemand in ver- zet. Geen stem ging er op voor opheffing van de Theol. School. Niemand pleitte voor haar verzwak- king. De vraag die, niet aan de orde wordt gesteld (want ze was het) maar die opnieuw naar voren dringt, is deze: of Theol. Fac. en Theol. School niet tot elkaar zijn te brengen.

Is dat opheffing zoeken van de School? Is dat de School ondermijnen?

Zoo zag Prof. Bavinck het in '99 niet in. En toch, alleen in dat geval kan men zeggen, dat het aandrigen op vereniging der beide inrichtingen tegen den uitgesproken wil der kerken in de Gro- ningsche Synode inloopt.

Geen letter is er, noch in 't besluit, noch in zijn considerans te vinden, die ook maar *wijft* naar de bedoeling der Synode, dat de School te Kampen niet alleen *blijven* zal, maar ook *blijven in statu quo*, met name *lor van de Theol. Fac. der V. U.*

Integendeel. De considerans begint met te memo- reeren, dat *salle* kerken de vereniging van de Scholen van *harte* begeerden en *over het algemeen dringend noodzakelijk* achtten (wij cursiveeren); ook, dat geen van alle verklaard heeft, dat de poging daartoe niet tot een gewenscht resultaat *zou kunnen leiden*; doch dat het voorstel-Bavinck bij een deel der kerken op bezwaren stuitte; om dan, uit overweging: dat, voor een principieele oplossing der kwestie de tijd nog niet gekomen is; dat er geen nieuw voorstel tot vereniging der beide inrichtingen ter tafel is; dat de benoeming van Deputaten ad hoc de gemoederen in spanning houden, de onrust der kerken bestendigen en het bestaan der Theol. School voortdurend onzeker zou doen zijn; en dat het *thans* (wij cursiveeren) onmogelijk is de beide opleidingscholen te verenigen — te adviseeren tot bestendiging van den bestaanden toestand en tot handhaving en bevestiging van de Theol. School.

Let nu eens op de elementen van deze Consi- derans: Er zijn kerken *blijen, eie van harte* be- geeren en *dringend noodzakelijk* achten de ver- eeniging van beide inrichtingen. Een voorstel om tot die vereniging te komen, bleek onaanneemelijk; en ander voorstel is er niet, en nu besluiten re.

De Theol. School zóó te handhaven en bestendigen, dat er voorwaards aan geen vereniging meer mag gedacht worden!

Wat is hier de logica?

Neen, de zaak zal volgens dezer considerans zóó: vereniging van Fac. en School achte men drin- gend noodzakelijk. Haar thans reeds tot stand brengen kon men echter niet. Daarom moest men wel besluiten om den bestaanden toestand — en dat was een *voorlopige* — te bestendigen.

Allen — het bleek, dat het in Deputaten Synodi officieel, van Synodewege, aan de orde houden van de vereniging — dank zij de voorlichting van sommige broeders — op het volk den indruk maakte als was het bestaan der School in gevaar. Dat deed de inkomsten der School afnemen en dreigde haar op den duur met ondergang. En daarom moesten er maatregelen genomen worden om de School in veiligheid te brengen.

Zóó is het volgens de Acta.

Wat er in de Synode *verhandeld* is, weten we niet. Maar het doet er ook niet toe. En met be- doelingen die er volgens den één of anderen broe- der waren, valt nog minder te rekenen. De Acta beslissen. En we zouden wel willen weten of zelfs een der varigste voorstanders van de Theol. School uit het besluit der Synode de conclusie heeft ge- trokken, dat er dus, naar de bedoeling der Kerken, voorreest geen sprake meer mocht zijn van vereni- ging der Scholen. We gelooven het niet. Dan had- den we wel hier en daar een uiting van blijdschap opgevangen. En dan ronden de voorstanders van Universitaire opleiding zich wel wat onrustiger hebben getoond.

De Classis, die aandrangen op een nieuwe poging tot vereniging, hebben blijkbaar evenmin als wij uit het besluit der Synode begrepen wat Prof. W. er in leest.

Verbeeld u ook: zulk een besluit zou genomen zijn met *algemeen* stemmen; en alleen Prof. Lin- deboom — juist Prof. Lindeboom — zou tegen den considerans bezwaar hebben gemaakt!

Neen, Prof. W.'s uitlegging kan niet de juiste zijn. En we protesteerden tegen de poging om haar ingang te doen vinden. Natuurlijk twijfelen we geen oogenblik aan Prof. W.'s goede trouw. In hoogachting en liefde voor hem doen we bij nie- mand onder. Er is ook geen zweem van bitterheid in ons hart. Maar om der wille van de hooge en heilige belangen die er hier op 't spel staan, moeten we tegen zijn opvatting van het Groningsche besluit ernstig verzet aantekenen.

En we willen er wel bijvoegen, dat het ons diep smart, dat een zóó hooggeacht en overigens zóó gematigd en voorzichtig broeder als Prof. Wielenga, in ernst meenen kan, dat alle Kerken zich klakke- loos bij zulk een interpretatie of zelfs bij zulk een Synodaal besluit zouden neepleggen.

Wie dit waant zal blijken zich diepelijk te ver- gissen.

De zaak ligt, dunkt ons, eenvoudig zóó: In 1892 vereenigden zich twee groepen van ker- ken, die elk een eigen manier van opleiding volgden. De pogingen om beide tot eenheid te herleiden, zijn toen mislukt.

Zoo aanvaarde men beide. En zoo lang niet de genoegzaam algemeene overtuiging in de kerken tot eenheid is gekomen, moeten beiden worden gehandhaafd. Eerlijkheid gebiedt dit. Elke schijn zelfs moet worden ontweken, alsof de één groep de andere schaakmat poogt te zetten. En het is door dit besef van eerlijkheid gedrongen, dat eenstemmig ook te Groningen werd uitgesproken: Nu aller overtuiging nog niet voor één der twee methoden van oplei- ding koos, moet ook de Theol. School zonder voorbehoud gehandhaafd en voor zoover ze financiële pericliteeren mocht, worden *bevestigd*.

Officieele Berichten

Classis Winschoten.

De Classis Winschoten van de Gereformeerde kerken heeft in hare vergadering van 14 Febr. j. l. te Winschoten peremptoir geëxamineerd, bijgestaan door de Prov. Deputaten ad. Ex., den Eerw. heer H. Reiners, beroepen predikant te Drieborg, gemeente N. Beerta, en hem met alle stemmen toeg